

Libro oito da Eneida de Virxilio

Helena DE CARLOS

1.

No libro oito remontámolo río
co ritmo mesto da néboa sucamos un mundo
que finximos novo. Compomos xa estampas
para o recordo, Hernán Cortés, a irrespirable
exuberancia da natureza, pero nós
fixémolo moito antes e imos abrindo o día
navegando, mesmo as árbores que aínda
non puidemos nomear semellan
ter temor de nós. Con man segura
o rauda sol que traspasa o manto verde
arranca fulgores dos escudos que empuñamos
e que antes de partir, na ribeira,
bruníramos teimudos por deber
e polo esconxuro
de escuros sentimentos que nos apreixaran.
Embargados de responsabilidade
perante as cousas sen facer, perante
os mesmos alicerces do que
chegar á latitude da ruína, podemos por uns intres
escoitar a lingua pesada do río,
as súas palabras. E sabemos que nos agardan
e que están de romaría
e que son primeiros, pero en proporción
felices nos seus cultos celebrados ó abeiro
do horror. E cara a eles diriximos
a nosa balsa.

2.

O libro está xa escrito, sobriamente
medido en hexámetros perfectos, nada resta.
Nada engadiríamos por falar
de como Evandro dirixía cos ministros
o culto de Heracles, de como vestían pelexos
de agre arrecendo para evocar
o tempo do heroe. De como afastaban
dos seus a súa súbita ira
a forza de repetir aquela historia de Caco.
E viñan uns vestidos de bois, con
grandes cornos
e finxían que Caco os agochaba na cova
tirándolles do rabo, e así
burlaban a perspicacia do heroe, que no fondo
sempre lles parecera unha forza elemental.
Tamén eles enchían a noitiña cos seus berros
e cos muxidos das vacas, que imitaban,
e cos bramidos de Heracles,
na base de toda a festa quedaba un certo

gusto de ironía
baixo a aparencia da veneración.

3.

Arriban á praia e agora os escudos
brillan como o día enviando sinais ós catro
puntos, e os homes primitivos
sáenlles ó encontro representando
o seu papel.

Todo o que eu podo dicir
non deixa de ser comentario, notas
do que o poeta
escribira en anos que a min mesma
se me fan escuros e afastados, tal vez
tan primitivos como os que el imaxina
baixo a súa civilización: somos
por unha vez iguais. El ensaia
a construción daquel tempo limiar
na raíz da xesta que un día asoma
ó pe do arco perfecto,
eu vouno pescudando
na herba das palabras,
son quen
de imaxinalo no cerne da creación,
río arriba, escintilar do bronce
e verde escuro da selva que transpira.

4.

Envéxoo. Tamén eu quixera
ser recibida á beira do río
polos irmáns de tempo atrás,
polo meu pobo en festas. E iríamos
camiñando trala procesión
cara ás casopas de vimbio, humilde asento,
demorando o camiño na fala vagarosa,
amigos desde o reparto da mesa e do viño
acedo. Era aquela a terra de Saturno
e nada nese nome recendía a sangue.

5.

O tempo está gastado, aínda que finxa
gardar un ritmo rufo, por veces mesmo
precipitado, está claro que non pode ser
ese mesmo tempo no que eles desenvolvían
aquela vaga actividade de todo o recoller.
Era o tempo sen usar da pura acción,
o tempo tamén do relato, e este era novo,
o tempo de abrir sempre os ollos, cando semellaban
ter cada día algún aceno que estrear.
E así dicían aprender das abellas,
das que a xeito de átomos ardentes

na fronteira da sebe
 percorrían o aire limpo de materia
 espaxando a auga doce que logo chamaron saber.
 Era o tempo do mediodía exacto
 e de cando o verán é algo máis ca un fato
 de horas preciso, máis ca un pendular do seixo;
 só faltaba o asubiar do tren
 coas carreiras todo ó longo da vía, e no rapto do silencio
 a recollida da moeda perfectamente lisa
 e escachada.

6.

Dos sentimentos. Situados neste tempo
 e lugar, non é oportuno falar dos sentimentos,
 simple anacronía.
 Ó son da frauta de Pan bailan os nenos
 finxindo ser paxaros, cisnes e garzas que beben
 á tardiña, cando a lúa sae de detrás da xunqueira
 e os sorprende en morno son, por veces
 bicándose nas penas oleosas
 que deitan perlas de luz no derradeiro serán.
 Bailan as mulleres, e o ritmo
 é un bater de soños, como de corpos de buxo
 que sempre fixeran vibrar, para sempre
 tépedo frescor do sangue. Bailan os homes
 porque é día de festa e de imitar
 danzas de nenos, paxaros e mulleres,
 de se acoller ó precepto,
 aínda sen sospeitar da dor
 da cousa pública, de cando
 todo se revira e non acorda
 nin entra fiel no camiño
 sinxelo que din ser da natureza.

7.

Os meus son actos todos eles meditados
 baixo o peso diferente da luz que entra cada mañá
 desde que as obras comezaron
 e o mundo cambia de aspecto segundo a segundo.
 Non podoo crer nos reis de branca barba,
 tanta igualdade vista desde unha vida
 que é a pura mutación, uns codesos
 que onte aínda existían mais hoxe
 xacen virados polo dente voraz
 da escavadora, o camiño
 que agora comeza detrás, pero ninguén tivo a vontade
 de abrir na súa marcha.
 E sen embargo algo me leva a pensar neste rei
 de sinxela estampa. Máis ben
 querería pensar no Tíber cando era un río
 que non coñecía as artes da palabra,
 cando era o curso caudal, mestas as augas,
 e verde a sentenza da curuxa nas noites ribeiráns.

8.
É un movemento tan fácil,
a desesperación, e pouco recomendable
nas escolas de pilotos e de novos soldados.
Non podemos ceder á tentación do golpe
de remo, á corrente favorable que nos invita
a non arribar e seguir cara adiante,
a prolongar o río ata os invernos.
Ás veces é preciso facer parada,
hai que chegar e asumir a terra,
recoñecer o acerto da expedición,
respirar a plenitude do seu senso.
É preceptivo saudar un rei de barba branca,
aturar o seu ollar de home cabal
incrementar a consciencia da propia
condición, pensar,
tal é o prezo
que debemos pagar polo suceso.